

OLEŠNÁ U RADNIC, okr. Rokycany, Plzeňský kraj

Pravěké hradiště Radná

950–450 př. Kr.

Význam: Typické pravěké ostrožné hradiště nad řekou.

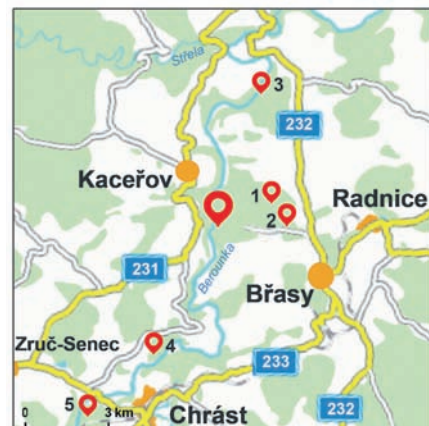
Historie: Povědomí o *hradišti (dříve mylně evidovaném pod k. ú. Planá) existuje velmi dlouho. Jeho nejstarší náčrt pochází z pera vlasteneckého katolického kněze a amatérského archeologa F. X. Petery Rohoznického (1798–1877) a vznikl mezi l. 1862–1863. První, a nutno podotknout, že záchranný, výzkum zde proběhl až v r. 1931, kdy V. Klein, zaměstnanec Historického muzea v Plzni, prokopával několik sídlištních objektů narušených opravami cesty. Byť byl tento výzkum rozsahem skromný, dodnes z něj pocházejí nejdůležitější informace, které o hradišti máme. Nálezy ze sídlištních objektů a *kulturní vrstvy *datují hradiště do pozdní doby bronzové a pozdní doby halštatské. Bohužel se výzkum

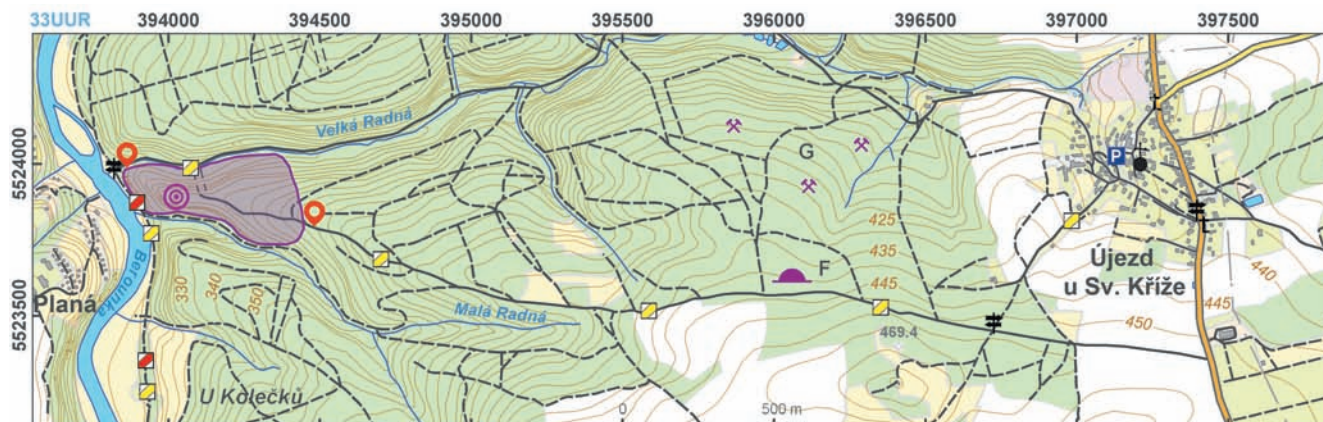
netýkal *valů, a nevíme tedy, jaké části opevnění byly vybudovány již v době bronzové a jaké až následně ve druhé fázi osídlení hradiště. Nejmladší aktivity zde probíhaly ještě v raném středověku (ve druhé polovině 9. století), avšak jejich rozsah nebyl nijak významný, neboť je doložen pouhými 25 zlomky keramiky.

Radná patří do početné skupiny hradišť, pro která je typická menší rozloha, tvořená pouze několika hektary. Tato hradiště bývají situována na ostrožnách nad řekou či potokem v poloze strategicky výhodné, ale nevyvýšené nad okolní krajinu. Tvar opevněné plochy je přizpůsoben ostrožně, jejíž šíje bývá často přepažena mohutným jednoduchým, zdvojeným nebo trojitým valem. Podle naší přední odbornice na problematiku mohylových kultur doby bronzové a halštatské, V. Šaldové, nebylo úko-

↑ Vnitřní val hradiště, pohled od východu. Foto Z. Kačerová, 2014.

□ Plán lokality podle Šaldové 1977 a 1981; upravil Č. Čišecký.

lem takto položených hradišť ovládat okolí, nýbrž chránit vlastní opevněné sídliště.

*Archeologický výzkum odkryl na poměrně prudkém svahu mezi severním okrajem *akropole a cestou několik sídlištních objektů – jámy z doby bronzové a tři chaty (*polozemnice) z doby halštatské. Poloha sídlištních objektů těsně za valem je obvyklá pro hradiště tohoto období; snad se na akropoli šetřilo místem. Jelikož o zbytku zástavby nemáme povědomí, může být tento předpoklad ověřen pouze budoucím *archeologickým průzkumem. Chaty – čtyřúhelníkové nečleněné jednoprostorové polozemnice se zahlobenou zásobní jamou – sloužily pravděpodobně jak obytným, tak výrobním účelům. Byly postaveny v místě předchozích aktivit v pozdní době bronzové a jejich obyvatelé použili zlomky nádob ze staršího období ke zpevnění podlah a ohnišť. Všechny chaty měly uprostřed ohniště či spíše jakési krby nebo krbové oltáříky ve formě plochých *mazanicových (hliněných) desek se žlábků při okraji. Nejzajímavější nálezy poskytla chata č. IV (E)

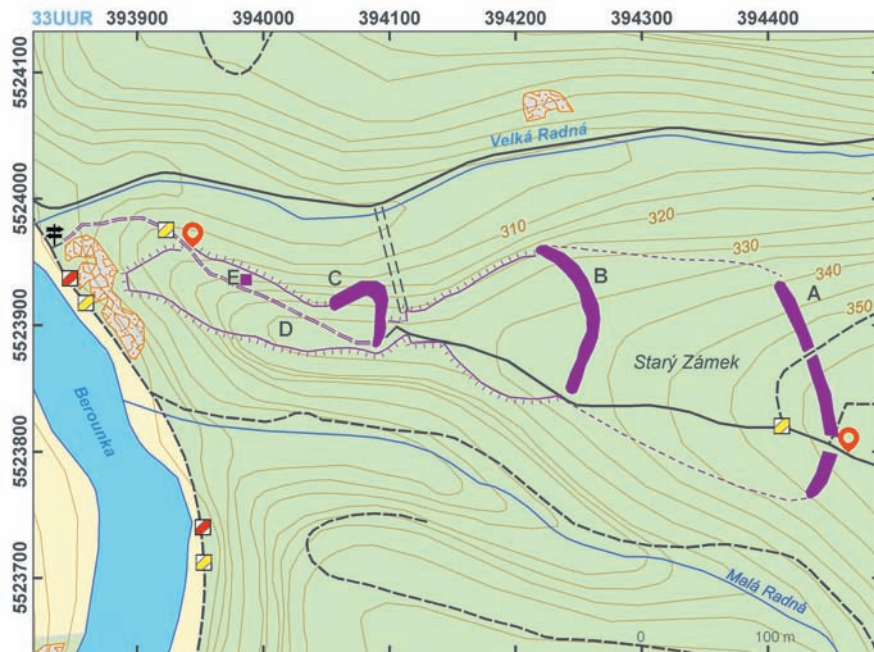
o rozměrech téměř 6 × 5 m. Měla dvojitou dusanou podlahu a v západním rohu „sklípek“ ve formě oválné jámy vyplněné spáleným obilím a luštěninami. U jižní stěny byla nalezena skupina nádob a 11 hliněných závaží z tkalcovského stavu. Velké množství popela, zřícená mazanice a ohořelé trámy ukazují, že chata zanikla při požáru.

Jestliže u některých jiných hradišť doby halštatské si nejsme jisti jejich stálým osídlením (srov. →Boudy, →Stradonice u Pátku), pak právě velké množství nálezů z Radné svědčí o intenzivních sídlištních aktivitách a dlouhodobém sídlení spíše zemědělského charakteru. Vyspělé zemědělství je doloženo širokým spektrem nalezených pěstovaných plodin: pšenice dvouzrnky, ječmene, pšenice obecné, prosa, bobu koňského, hrachu a čočky. Chov domácích zvířat je prokázán kosterními pozůstatky skotu, prasete, koně a kozy. Lovnou zvěř pak reprezentují kosti jelena, divokého prasete, bobra či srnce. Ovšem tak jako po celý zemědělský pravěk a středověk, hrál lov divokých zvířat i zde pouze okrajovou roli.

Popis: Trojdílné hradiště leží v nadmořské výšce 330 m na úzké skalnaté ostrožně s místním názvem Na zámku či Starý Zámek. Protáhlá akropole o rozměrech 200 × 50 m má rozlohu 0,9 ha, první *předhradí 1,2 ha a druhé předhradí asi 2,4 ha. Ostrožna se svažuje k západu k toku Berounky, na sever do údolí potoka Velká Radná a na jih k potoku Malá Radná. Převýšení ostrožny nad řekou činí asi 50 m. Místo samotné skýtá nemálo výhod: ze skály bylo možné kontrolovat řeku i údolí, pod ní se při soutoku nepochybně nacházel brod a také ideální rybářské loviště.

Středem hradiště prochází cesta, která protíná na východní straně vnější val (A), situovaný kolmo na plochu ostrožny. Ten byl navršen z hlíny a drobných kamenů bez patrné vnitřní pevnější konstrukce a z vnější strany jej doplnil příkop. Val spadá po příkrých stránkách do údolí obou potoků a postupně se ztrácí, zejména na severní straně.

Ve vzdálenosti 200 m západním směrem protíná cesta prostřední val (B), který je dnes patrný pouze severně od ní. Je rovněž hlinitý a na vnitřní

straně jej doplňuje mělký příkop. Val je zachován do výšky asi 1 m a v délce 130 m. Na nejprudší části svahu spadající k Velké Radné poté zaniká.

Po dalších 150 m západním směrem lemuje cesta jižní okraj vnitřního valu (C) a vstupuje do prostoru tzv. akropole (D), snad v místě původní brány. I tento val je zachován pouze severně od cesty v délce asi 40 m. Je nejmenší, vysoký přes 6 m; z obou stran jej lemují prohlubně, možná původní příkopy. Val byl rovněž navršen z hlíny, avšak v řezu cesty si V. Klein všiml v jeho spodní části zuhelnatělých dřev. Ani na jižní, ani na severní straně nenavazuje na příčný val žádné další viditelné opevnění, které by ohraničovalo strmé svahy ostrožny. Stopy po případném lehčím dřevěném opevnění totiž nepochybně zničily erozní procesy.

Lesní cesta, nyní již hluboce zaříznutá do terénu, dále prochází podél severního okraje akropole a příkře se svažuje k soutoku Berounky a Velké Radné. Ani v místě, kde opouští poměrně strmou vrcholovou plošinu ostrožny, nelze nalézt stopy žádného opevnění. Od soutoku pokračuje cesta kouzelnou procházkou podél řeky.

V okolí hradiště je mnoho památek svědčících o dalším osídlení a pohřebních aktivitách doby bronzové a halštatské. Podél dnešní cesty do Újezdu u Svatého Kříže ležel ve vzdálenosti asi jednoho kilometru od hradiště *mohylník (F) s nejméně 82 *mohylami, téměř v úplnosti zničenými výzkumy Národního muzea v první polovině 20. století a následnými lesními pracemi. Nedaleko se nachází také velký areál těžby zlata

(G), která je však prokazatelně až středověkého stáří. [dd]

Literatura: Šaldová 1977, 1981; Sklenář 1989.

Navigační bod: N 49°51'31.23", E 13°31'27.90" (vstup od západu); N 49°51'26.42", E 13°31'53.91" (vstup od východu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování v centru obce Újezd u Svatého Kříže po žluté turistické značce směrem k rozcestníku „Na Drázkách“ a dále až na hradiště.

Rizika: Vnitřní val je dobře patrný; střední a vnější valy jsou v současné době zarostlé vegetací a pro jejich identifikaci je nutno se v terénu dobře dívat.

Okolí: [1] Újezd u Svatého Kříže (RO), areál středověké těžby zlata v poloze V Jámách: N 49°51'37.12", E 13°33'12.67" (2,0 km).

[2] Újezd u Svatého Kříže (RO), pravěký mohylník: N 49°51'24.72", E 13°33'17.82" (2,1 km).

[3] Liblín (RO), zřícenina hradu Libštejn: N 49°54'01.33", E 13°32'51.90" (5,0 km).

[4] Nadryby (PS), hradiště Kozel z pozdní doby bronzové: N 49°48'54.60", E 13°29'49.10" (5,2 km).

[5] Druztová (PS), zřícenina hradu Věžka: N 49°47'40.70", E 13°27'25.92" (8,6 km).

↖ Tzv. chata IV. Skupina jedenácti hliněných závaží tkalcovského stavu a nádob ze starší doby železné u jižní stěny. Foto z výzkumu V. Kleina, 1931.

↑ Pohled na hradiště od soutoku Berounky a Velké Radné. Foto Z. Kačerová, 2014.

↓ Zuhelnatělé makrozbytky některých druhů kulturních plodin, které byly nalezeny na pravěkém hradišti Radná. Zleva: pšenice dvouzrnka (pohled z boku), pšenice setá, ječmen a čočka. Foto P. Kočár, 2014.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Čísecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.